

Čitateljem v pouk in zabavo.

Dvojčki – sreča in nesreča.

Med olikanimi narodi pomenja rojstvo dvojčkov veselje ter srečo za rodino. Pri še danes divjih narodih niso dvojčki radost – ampak baš nasprotno: nesreča. V Loango ob zapadni afriški obali vidijo tamošnji domačini v rojstvu dvojčkov jezo bogov, katero poskušajo umiriti na ta način, da jim darujejo mater z otročičkoma vred. Dvojčka takoj po smrti ubijejo, mater pa prisilijo, da izvrši samomor. Če se zoperstavi prostovoljni smrti, jo izženejo iz svoje sredine in mora zbežati brez vsake hrane ter pomoči v divjino.

V Old Calabi vidijo v dvojčkih nekaj pošastnega. Mati je prva, ki zahteva, da novorojenčka spravijo s sveta. V omenjenem kraju je navada, da stlačijo otročička v pisker, katerega zanesejo v gozd.

Tudi Apono zamorci so prepričani, da prinašajo dvojčki nesrečo. Sicer ne pobijejo dece, vendar mora prebivati z materjo ločeno od drugih, in člani plemena nočejo imeti nobenih stikov s temi reveži. Šele po preteku 6 let se razblini nesrečo obetajoča čarovnika in dvojčka postaneta člana plemena.

Vacarama zamorci prodajo dvojčka, ali ju izpostavijo v gozdu. Pleme Makalakov vrže enega od dvojčkov morskemu volku.

Ob Suženjski obali ob zgornjem toku afriške reke Nil smatrajo rojstvo dvojčkov za tako veliko srečo, da ga proslavijo s slovesnimi pojedinami.

Ob zlati obali odgobjo dvojčka le tedaj, če sta oba istega spola; sicer enega ubijejo.

Ameriški divji Indijanci imajo tudi čudne pojme o dvojčkih.

Pri Guyana Indijancih je rojstvo dvojčkov sramota. Navadno ju pomori že mati, ker sicer bi jo javno zasramovali in bičali. Ista navada obstoja tudi med indijanskimi plemeni ob južno-ameriški reki Orinoco. Pri peruanskih Indijancih enega od dvojčkov živega zakopljejo, ker so prepričani, da je potomec zlodeja. Mehikanci so darovali dvojčke koj po rojstvu bogovom v veri, če bi ostala pri življenju, bi eden pozneje ubil lastne starše.

V Novi Holandiji v Avstraliji enega dvojčka usmrtijo. Če sta dvojčka različnega spola, mora umreti deček.

*

Kultura (gojenje) bombaža v Turkestanu.

Po Turkestanu gojijo bombaževo rastlino bogznan od kedar. Pred podjarmljenjem Turkeстана po Rusih so gojili bombaž turški kmetje za svoje potrebe. Bolj nego za bombaž so se tedaj brigali za žito, vino, svilo, vrtnarstvo, posebno še za pridelovanje riža, ki tvori glavno prehrano tamošnjega prebivalstva.

Položaj se je spremenil, ko so postali gospodarji pokrajine Rusi v drugi polovici prejšnjega stoletja. Zavojevalci so se brigali predvsem, kako bi dvignili

gojenje bombaža. Imeli so izredno lepe uspehe. Leta 1820 je bilo iz Turkeстана prodanih 73.710 kg bombaža v vrednosti 1.028.160 Din. Leta 1915 je znašala žetev 230.000 ton (1 t = 1000 kg) za nad 4 milijarde Din, leta 1927 600.000 t, in leta 1932 1 milijon t. Z milijonsko žetvijo krijejo Rusi 85% celotne potrebe na bombažu.

Korist ni omejena samo na puh, iz katerega izdelujejo platno, sukno itd., ampak tudi na seme. Iz bombaževega semena delajo olje, ki je dobro za namizo. Kar preostane pri prešanju olja, je izvrstna prehrana za živino, ali zmleto je tudi izvrsten gnoj. Leta 1915 so napravili v Turkestanu za 65 milijonov mark kolačev po izprešanju olja in so izvozili to množino v Nemčijo, na Dansko ter v Anglijo.

Bombaž služi tudi za izdelovanje mila. Nadaljni postranski produkt, ki se da izkoristiti pri bombažu, je po izluščenju semena lupina.

Bombaževe lupine so iskano sredstvo za podkurjavo parnih kotlov ter oljnatih mlinov. Lupine tudi prešajo in izdelujejo iz njih brikete. Leta 1916 je bilo pridelanih 3,5 milijona centov lupin v vrednosti 42 milijonov Din.

Bombaževa lupina je zelo trda in vsebuje zelo mnogo redilnih snovi. V prazni lupini je še najti nekaka rebra, katera danes uporabljajo za izdelavo najbolj finega papirja.

Prazne lupine v več krajih meljejo, zmešajo to moko za dve tretjini s pšenično in taka zmes daje prav okusen kruh.

*

Pošta mrtveca.

Na pokopališču v Čikagi so se odigravali v zadnjem času enaki, a res čudni ter nenavadni prizori. Paznik mirodvora je opazoval, kako so se približevali obiskovalci gotovemu grobu in so oddajali v tamkaj pritrjeni nabiralnik lističe. Enkrat na teden je prišel na pokopališče častitljiv gospod, ki je nabiralnik izpraznil.

V čuvaju se je zbudil čut za detektivsko sposobnost in si je stavil nalogo, da bo pojasnil skrivnost z nabiralnikom, katerega le lepega dne odprl s ponarejenim ključem. Namesto skrivnostnih beležk je našel na lističih razna imena in datume. Nikakor si ni mogel raztolmačiti ugank in je sklenil, da bo pozval na izpoved gospoda, ki prihaja ob določenih dneh po lističe. Kakor hitro je zagledal prikazen, ki je ravnodušno odklepala nabiralnik, je stopil k njej in prosil za pojasnilo.

Prijazni gospod mu je tolmačil, da ni na na videz skrivnostni zadevi prav nič posebnega. Gospod, ki je pokopan, je bil v življenju živinski trgovec in se je dokopal tekom časa do premoženja. Ko je začutil, da se mu bliža zadnja ura, ni hotel, da bi prišli njegovi dediči brez truda do njegovega denarja. V svoji oporoki je določil, naj pritrdijo na njegov grob nabiralnik. Njegovo premoženje se naj razdeli počasi na sorodnike

tako, da prejme vsak, ki obišče njegov grob, en dolar. On je po poklicu notar ter vršilec zadnje volje pokojnega. Sorodniki rajnega dokažejo obiske na grobu na ta način, da spuščajo v nabiralnik lističe s podpisom in datumom, kdaj so romali na grob. Le na ta način so prisiljeni, da ase s številnimi obiski potrudijo za precejšnjo dedščino.

*

Las ga je izdal.

Če bi ne bil v Iglavi na Češkem padel z glave tatu las, bi ga ne bili nikdar izsledili. Pred nekaj meseci je bil izvršen v Iglavi vlom v poštni urad. Uzmovič je odnesel gotovino in zelo mnogo znamk. Oblast je stala pred veliko uganko, dokler ni odkril eden detektivov na gobi za omokrotenje znamk las. Las je bil temne barve in krepke kakovosti. Detektiv je las skrbno hranil v papir v nadi, da mu bo še mogoče nekoč ključ do razkrinkanja vlomilca. Nekega dne je opazoval poštni uradnik človeka, ki je hodil od urada do urada, kjer je ponujal znamke v nakup. Pripovedoval je, da je moral prevzeti znamke pri nekem večjem konkurzu, v katerega je bil zapleten. Ljudje so le postali radovedni na tujca, ki je vsiljeval znamke, in policija je končno dognala, da je že bil v mestu in sicer ravno ono noč, ko je bil izvršen vlom v poštni urad. Rudolf Vaza, tako se je pisal tujec, je po aretaciji tajil vsako krivdo. Na pomoč je prihitel oni detektiv, ki je bil našel ter shranil las. Najdeni las in še enega z glave osumljenega so poslali v kemični zavod v Prago, kjer so uradno potrdili, da sta oba lasa z iste glave. Lopova so pridržali v zaporu in ga obsodili na 15 mesecev.

*

Pod angleškim imperijem solnce ne zaide.

Pod angleškim kraljestvom (imperijem) ne zaide solnce. Človek bi mislil, da se s tem dejstvom ponašajo samo Angleži. Toda zadeva je malo drugačna. To dejstvo je dobro znano tudi prebivalstvu v kolonijah vseh barv, bele, rumenemu in črnemu. To je dokazal profesor Sorabyi v svojem govoru pred izbranim občinstvom v Londonu. Pripovedoval je, kako je indijski podkralj lord Willington priredil v Delhiju slavnostno večerjo, na katero je povabil tudi Indijce. Ti so se vabilu odzvali in prišli na obed v nenavadni obleki. Njeglavi so nosili širok tropičen klobuk, ki ga rabijo mornarji, ko plovejo po morju v južnih krajih. Indijci so ponosno prikoralili v dvorano s klobukom na glavi. Neki angleški uradnik jih je opozoril, da to vendar ne gre. Se pač spodobi, da snamejo klobuk. Uradnik jih je tudi vprašal, zakaj vendar potrebujejo takšen klobuk proti solncu ponoči, ko solnce ne sije. Eden izmed Indijcev mu je odgovoril: Vi kot Angleži bi morali vedeti, da pod angleškim kraljestvom solnce nikdar ne zaide.